

קפ א מ"י פ"ג מהל' רוחא ושמירת נפש ה' א סמך עשין פא טושיע ח"מ סי רעב ספיף א:

קפא ב ג מ"י סס ה' ט ועיין בז"מ טושיע סס ספיף ט:

קפב ד מ"י סס טושיע סס ספיף ט:

קפג ה מ"י סס ה' יג ועיין בז"מ טושיע סס ספיף ט:

קפד ו מ"י סס ה' ט ועיין בהל' טושיע סס ספיף ט:

קפה ז מ"י סס טושיע סס ספיף ט:

קפו ח מ"י סס ה' יג טושיע סס ספיף י:

קפז ט מ"י סס ה' יד טושיע סס ספיף יא:

מדבריו שניהם נלמד צער בעלי חיים דאורייתא. וא"ת א"כ אמאי עוקרים על המלכים ולא מדרכי האמורי (ע"י דף יא.) וי"ל משום דכבוד מלך ונשיא עדיף כמו כל תשמיט דנדחה מפני כבודם לאונקלוס (ט) שרף על ר"ג ע' מנה זורי פ"ק דע"ז (סס) ועוד דכיון דכתיב את סוסיהם תעקר קל לדחות מפני המלך: **מ"י לא עסקינן דאדחבי והכי במ"ד משוקיה.** וא"ת מ"מ נדרוש ק"ו מנועינה דלית זה חסרון כ"ס וי"ל כיון דטעינה שיש זה חסרון כ"ס לא הו"ל זכר דמ"ש מפריקה א"כ אף טעינה דלית זה חסרון כ"ס נמי הו"ל זכרם ופריקה נכחזה לדרוש שום דרשה אחרת:

מב"ל ד"ת סבר דוקוק י"ו. המקשה סבור דת"ק נמי ידעו משאו שהוא יכול לעמוד בו ושאינו יכול לעמוד בו נהי דל"ן חייב לסייע זכרם משום חייב לסייעו משום זכרם בעלי חיים וא"ת ולרבי יוסי הגלילי דסבר זכר בעלי חיים לאו דאורייתא וא"ת ליה לקמן (דף ג.) דטעינה זכר מ"ש טעינה (ג.) דטעינה וי"ל דדרוש ק"ו מחסרון כ"ס דלכחוד טעינה גרידא דיש טעינה שאין בו חסרון כ"ס וכ"ש פריקה אלא כחך פריקה לאגמורי דטעינה זכר וכיון דטעינה שאין זה חסרון כ"ס הו"ל זכר היכא דלית זה חסרון כ"ס נמי דהיינו היכא דבטיל משוקיה הו"ל זכר דילפי' מנועינה דלית זה חסרון כ"ס והשתא לא זכר להוכיח רק דזכר בעלי חיים דאורייתא ולא לקיים שמכח ק"ו יש להוכיח דזכר בעלי חיים דאורייתא דאפשר שק"ו הו"ל מחסרון כ"ס כדפרישית לר' יוסי וא"ת ודלמא זקוק לו מדרכנן וי"ל דכל הסוגיא מוכחת דאי זכר בעלי חיים לאו דאורייתא אינו חייב לסייעו אפי' זכר כדאמרין בסמוך וכי לימיה למריה זכר דהדיה ליעבד גביה זכר זכר ולעולם זכר בעלי חיים דאורייתא אכל אי הו"ל דרכנן פטור היה אפילו זכר וכן זכר הכי דקאמר ואי אמרת לאו דאורייתא אמאי מטפל ביה ולישני מדרכנן: **ו"א** לאו דאורייתא אמאי מטפל ביה. וא"ת והלא בספרי דורש שונאך אפילו שונא עובד כוכבים וי"ל דאסמכתא בעלמא היא דזכרבי פסחים (פסחים דף ק"ג: וסס) מוקי זשונא ישראל:

רבינו הגאון

לפרוק בתנן ולא לטעון בתנן אלא בשב"ר שמעון אומר אף לטעון בתנן משום דלא מסיימי קראי איהו לפרוק ואיהו לטעון הילכך שניהם בתנן אמר רבא מרביי שניהם נלמד צער בעלי חיים דאורייתא מדאמר פריקה דברי הכל בתנן: ר' יוסי הגלילי אומר אם הטעינו יותר ממשאו ונפל אין נוקק לו שנאמר תחת משאו משאו שיכול לעמוד בו. בהמת עובד כוכבים מטפל בה כבהמת ישראל משום איהו. בהמת עובד כוכבים ועובד ומשאו של ישראל זכרין לטעון אין זקוק לו שנא' והדלת. אבל ישראל מחמר אחרי בהמתו והמשאו לעובד כוכבים עוב תשוב עמו. ומקשי' הוא תרווייהו והדלת עוב תשוב בפריקה הוא דכתיב ביה ואוקימנן כ"י יוסי הגלילי דסבר צער בעלי חיים לאו דאורייתא. אהב צריך לסייעו בפריקה והשונא צריך לסייעו בטעינה יניח האהב ויסייע השונא כ"י לכוף את יצרו לשלום. ופשוטה היא:

ול"ה טעינה יין אסור אין זקוק לה. אכל שאר דברים זקוק ואפילו לטעון משום איבה: **אמאי** וחדלתי. וא"ת ולישני זכרם אכל זכר חייב לעולם זכר בעלי חיים דאורייתא וי"ל דוחלת משמע לגמרי: **ו"א** בטעינה אמאי עובד. וליכא למימר דבטיל משוקיה דאס כן רישא נמי:

לכוף יצרו. וא"ת כיון דזכרבי פסחים (סס) מוקי לה דלא מיירי זשונא דקרא: **מ"ה** ז' שונא עובד כוכבים. ולישני זכרם אכל זכר חייב לעולם זכר בעלי חיים דאורייתא וי"ל דוחלת משמע לגמרי: **ו"א** בטעינה אמאי עובד. וליכא למימר דבטיל משוקיה דאס כן רישא נמי:

מדרכי שניהם. מדקאמרי תרווייהו פריקה עדיפא: ואפילו ר"ש לא קאמר. דלכטריך למכתב פריקה: אלא משום דלא מסיימי קראי לטעינה: לאו משום זכר בעלי חיים. והכי יליף מה טעינה דליכא זכר בעלי חיים חייב פריקה דליכא זכר בעלי חיים לא כ"ש: מי לא עסקינן. וכי אין המקרא מדבר אף בהולך לסחורה לדעהי בטיל משוקיה: **דע.** דלרבינן דפליגי עליה דר"ש ולר"ש זכר בעלי חיים דאורייתא: **מכלל דס"ק.** דרבי יוסי הגלילי רבנן ור"ש: זקוק לו. ואמאי זקוק לו אי משום מלוא עובד מעובד הא כתיב משאו הראוי לו אלא משום זכר בעלי חיים: לא דרשינן משאו. למשא הראוי לו דמשאו כל משא שעליו משמע: **ודע.** דהכי הוא כדלחינא לך דזכר בעלי חיים לאו דאורייתא: **ע"ד גביה.** משום זכר בעלי חיים ועל כורחו יטול שכר: **נימא מסייע ליה.** לרבה דלמנר לעיל זכר בעלי חיים דאורייתא: **מטפל בה.** לפרוק משאה: אי אמרת (ט) לאו דאורייתא. וטעמא משום איבה הוא מש"ה אין זקוק לה שיכול להשמע ולומר דבר איסור הוא לנו: ה"ק ולהטעינה. ולעולם דאורייתא ורישא תנא מטפל בה זין בפריקה זין בטעינה פריקה משום זכר בעלי חיים וטעינה משום איבה ולהטעינה זין אסור דלאו זכר א"כא ולא איבה איכא אין זקוק לה: **הסס** **בטעינה.** לקמיה פריך הא דפריקה זכרבי: **משום זכר דישאל שרין** להשהות סס: **זכר עובד כוכבים.** ואין זכר המשא שס ועל העובד כוכבים לטעון: **מאי פסקו.** וכי פסקת הדבר כן דכל זכר עובד כוכבים הו"ל חמר עובד כוכבים וכל זכרמת ישראל הו"ל חמר ישראל: **שונא שאמרו.** ק"ד שונא שאמרו שונא דקרא קאי דמשמע בפריקה כי מראה חמר שונאך רובין וגו': **שונא דמאנינן קאי.** אהך מתניתא דלעיל דשונא לטעון הוא: רובין

בעלי חיים לאו דאורייתא אמאי מטפל בה כבהמת ישראל התם ימושם איבה הכי נמי מסתברא דקתני אם היתה טעונה זין אסור אין זקוק לה אי אמרת בשלמא לאו דאורייתא משום הכי אין זקוק לה אלא אי אמרת דאורייתא אמאי אין זקוק לה ה"ק ולהטעינה זין אסור אין זקוק לה תא שמע בהמת עובד כוכבים ומשאו ישראל וחדלת ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא אמאי וחדלת עוב תשוב מבועי ליה ה"לעולם צער בעלי חיים דאורייתא התם בטעינה אי הכי אימא סיפא ובהמת ישראל ומשאו עובד כוכבים עוב תשוב ואי בטעינה אמאי עוב תשוב משום צערא דישאל אי הכי אפילו רישא נמי רישא ובהמת עובד כוכבים סיפא בחמר ישראל מאי פסקת סתמא דמלתא איניש בתר חמריה אויל והא וחדלת ועוב בפריקה הוא דכתיבי "אל הא מני רבי יוסי הגלילי היא דאמר צער בעלי חיים לאו דאורייתא ת"ש אהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא הא עדיף ליה אפ"ה כדי לכוף את יצרו עדיף ת"ש שונא שאמרו שונא ישראל ולא שונא עובד כוכבים אי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא מה לי שונא ישראל ומה לי שונא עובד כוכבים מי סברת אשונא דקרא קאי אשונא ודמתניתין קאי תא שמע רובין

מוקי לה זשונא שמונר לשנאומו כגון שראה צו דבר ערוה מה שייך צו לכוף יצרו וי"ל ואל דלא מיירי זשונא דקרא: **מ"ה** ז' שונא עובד כוכבים. ולישני זכרם אכל זכר חייב לעולם זכר בעלי חיים דאורייתא וי"ל דוחלת משמע לגמרי: **ו"א** בטעינה אמאי עובד. וליכא למימר דבטיל משוקיה דאס כן רישא נמי:

מדרכי שניהם נלמד צער בעלי חיים דאורייתא ואפי' ר"ש לא קאמר אלא משום דלא מסיימי קראי אבל מסיימי קראי דרשי' ק"ו משום מאי לאו משום צער בעלי חיים דרשינן דלמא משום דאיכא חסרון כ"ס וה"ק ומה טעינה דלית בה חסרון כ"ס חייב פריקה דאית בה חסרון כ"ס לא כ"ש ומטעינה אין בה חסרון כ"ס מי לא עסקינן דאדחבי והכי במ"ד משוקיה אי נמי אתו גבוי ושקלי כל מה דאיכא בהדיה תדע דצער בעלי חיים דאורייתא דקתני סיפא ר' יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר [על] משאו אין זקוק לו שנאמר תחת משאו משאו שיכול לעמוד בו לאו מכלל דת"ק סבר זקוק לו מאי טעמא לאו משום דצער בעלי חיים דאורייתא דלמא בתחת משאו פליגי דרבי יוסי סבר דרשינן תחת משאו משאו שיכול לעמוד בו ורבנן סברי לא דרשינן תחת משאו תדע דצער בעלי חיים לאו דאורייתא דקתני רישא הלך וישב לו ואמר לו הואיל ועליך מצוה לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא מה לי איתיה למריה בהדיה ומה לי כי ליתיה למריה בהדיה לעולם צער בעלי חיים דאורייתא מי סברת פטור פטור לגמרי ודלמא פטור בחנם וחייב בשכר וה"ק רחמנא כי איתיה למריה בהדיה עובד גביה בחנם וכי ליתיה למריה בהדיה עובד גביה בשכר ולעולם צער בעלי חיים דאורייתא (סימ"ן בהמ"ת בהמ"ת אוה"ב שונ"א רבצ"ן) לימא מסייע ליה ובהמת עובד כוכבים מטפל בה כבהמת ישראל אי אמרת בשלמא צער בעלי חיים דאורייתא משום הכי מטפל בה כבהמת ישראל אלא אי אמרת צער בעלי חיים לאו דאורייתא אמאי מטפל בה כבהמת ישראל התם ימושם איבה הכי נמי מסתברא דקתני אם היתה טעונה זין אסור אין זקוק לה אי אמרת בשלמא לאו דאורייתא משום הכי אין זקוק לה אלא אי אמרת דאורייתא אמאי אין זקוק לה ה"ק ולהטעינה זין אסור אין זקוק לה תא שמע בהמת עובד כוכבים ומשאו ישראל וחדלת ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא אמאי וחדלת עוב תשוב מבועי ליה ה"לעולם צער בעלי חיים דאורייתא התם בטעינה אי הכי אימא סיפא ובהמת ישראל ומשאו עובד כוכבים עוב תשוב ואי בטעינה אמאי עוב תשוב משום צערא דישאל אי הכי אפילו רישא נמי רישא ובהמת עובד כוכבים סיפא בחמר ישראל מאי פסקת סתמא דמלתא איניש בתר חמריה אויל והא וחדלת ועוב בפריקה הוא דכתיבי "אל הא מני רבי יוסי הגלילי היא דאמר צער בעלי חיים לאו דאורייתא ת"ש אהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא הא עדיף ליה אפ"ה כדי לכוף את יצרו עדיף ת"ש שונא שאמרו שונא ישראל ולא שונא עובד כוכבים אי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא מה לי שונא ישראל ומה לי שונא עובד כוכבים מי סברת אשונא דקרא קאי אשונא ודמתניתין קאי תא שמע רובין

(א) [שבת קמ"ג]. (ב) [שבת קמ"ג]. (ג) [שבת קמ"ג]. (ד) [שבת קמ"ג]. (ה) [שבת קמ"ג]. (ו) [שבת קמ"ג]. (ז) [שבת קמ"ג]. (ח) [שבת קמ"ג]. (ט) [שבת קמ"ג]. (י) [שבת קמ"ג]. (יא) [שבת קמ"ג]. (יב) [שבת קמ"ג]. (יג) [שבת קמ"ג]. (יד) [שבת קמ"ג]. (טו) [שבת קמ"ג]. (טז) [שבת קמ"ג]. (יז) [שבת קמ"ג]. (יח) [שבת קמ"ג]. (יט) [שבת קמ"ג]. (כ) [שבת קמ"ג]. (כ"א) [שבת קמ"ג]. (כ"ב) [שבת קמ"ג]. (כ"ג) [שבת קמ"ג]. (כ"ד) [שבת קמ"ג]. (כ"ה) [שבת קמ"ג]. (כ"ו) [שבת קמ"ג]. (כ"ז) [שבת קמ"ג]. (כ"ח) [שבת קמ"ג]. (כ"ט) [שבת קמ"ג]. (ל) [שבת קמ"ג].

תורה אור השלם
1 פי תראה חמור שונאך רבץ תחת משאו וחדלת מעובד לו עוב תשוב עמו: שמות כג ה

הגהות הב"ח
(א) ג' פטור לגמרי דלמא כ"ל א"ת ו' מנאק: (ב) רש"י ד"ה אי אמרת בשלמא לאו: (ג) תוס' ד"ה מדברי וכו' דלונקלוס הגר שרף:

הגהות הגר"א
(א) תוס' ד"ה לכוף. וי"ל כ"י ר"ב ר"ל דל"ל להקדים אכל מ"מ חייב מש"ס:

מוסף רש"י
צער בעלי חיים דאורייתא. שנאמר עובד משאו עמו ואיכא מלך דדריש טעמא דקרא משום זכר בעלי חיים (שבת קכ"ח):